

სახალხო ფურცელი

საქართველოს ჟურნალი

გვერდი № 751

დამატიანი № 134

კვირა, 18 დეკემბერი 1916 წ.

ქრისტე მონასტრის ხოცვის დედაკაცები.
ნახ. გულაშვილისა.

ბანითუხია

მატილა ხეაოხი.

დიდ, შვე საყიდის ქვეშ, ცეცხლა-პირას ხის სკამზე იჯდა ფს-
ქალია. ფეშტამალ-ქვეშ ამოფარებინა ხელეზი და კრიალოსანს აწ-
კაპუნებდა. ნყურდრობაში ჩორჩლით გაისმოდა ლოცვის ხმა. ბნე-
ლით იყო მოკული სამზარეულო, სადაც ვივბა მწვანე-წიფი მივიდა
იღვა, გაშვიებული კარადა-საკუქნაო და შეღებულ საზურგინი სკამე-
ბი, მთლად გარუჯული, ერთი ნათელი წერტილი რომ არსად ეტ-
ყოზოდა.

კარი ვილამაც დააკუნა ხის ქოშით. ფსქალია ადგა და კა-
რებისკენ გასწია, რომ გაელო. ტერეზია იყო, მერ სახელად „მორ-
ჩილი“ რომ ერქვა, რადგან სესხას მონასტრში მონაზონებს ემსა-
ბურებოდა. თავზე წყლის კასრი ეღვა. რაკი მაღალი იყო, ცოტა
დაიხარა და ისე შემოვიდა. გამზდარი იყო, გივამტყუებულა. ფს-
ქალია თავიდან კასრი ჩამოადგმევინა ძირს. ტერეზია ერთ ხანს
გაშტერდა, მაგრამ არ ამოუბნენია, თუმცა კასრი ვივბა იყო. შემ

დგე გაშლა მწვარი, ლახტივით რომ დამებრგვალეზინა და კასრის
ქვეშ დაიდებდა ხოლმე მზარზე, და სკამზე გადაჰქიდა, რადგან
მთლად სველი იყო. დასველებულა ჩითის თავშალიც, თავზე რომ
ეკრა, დასველებულა ქალია, გაწეწილი თმის კულულები.

ფსქალია მთლად სპილენძის სანთი ანთო, მამბის სამ პატრუქი-
ნი, ზეთში რომ დასცურავდნენ და ზემოდან კი სპილენძის ძეწკვზე
ეკიდა მაკრატელი, მაშა და ჩასაქობად პატარა სახურავი. შემდგ
გამოალო კარადა, შავი, გამზარი პურის ყუა მოსკრა, დასლო ზედ
გამზმარი ყველის ნაჭერი და სავანშიოდ ტერეზიას გაწეწოდა.

- ქანითუხია სადლაა? ჰკითხა ფსქალია.
- რა ვიცი, არ მინახავს.
- შა, შუღლამე გადავიდა და ის ქაჯი კი არსადა ჩანს.
- რა უშავს, მოვა.
- ტერეზია, არ დავაგიწყდეს, გეთავა, ხვალ პირველ საათზე
ე ტომარა ბორბალი ქარილილამი ჩაიტანო.
- კარგი, კარგი, ჩავიტან.

საქმელს ტერეზია არ მიჰკარებია, ისე ჩაილო ყველი და პური
ფეშტამლის ღრმა ჯიბეში. ცოტა ხანს გაჩერდა. პირი ოდნავ გაე-
ლო, გაშტერებულყო. სახზე არაფერი ეჩნენოდა, დალაღვც კი.

ინგლისის პრემიერი
ლ. ჯორჯი.

საფრანგეთის პრემიერი
პ. ბრინი.

გენ. ნიჟალი

საფრანგეთის ჯარის მოავარ-ხარდლი (ფორმის მაგიერ).

ერთმანზე ტრეტუნება ლოცვას. ქანითუჩია მოკუნტულიყო, რომ სიმშლი ოდნავ მიიწე გაეყურებინა და კრიალოსანს თვალს აყო-
ლუნდა. არაფერზე ჰფეჭობდა, ჰშიოდა, ჰშიოდა მხოლოდ. მხოლოდ
ნახევარ საათის შემდეგ, როცა უკანასკნელი ლოცვა დაასრულა,
ფასქლინა წამოდგა, გამოალო კარადა, მოსჭრა პურის ყუა, დაუ-
ყარა თუფუზე ლობიოს ციფი კარკა და ქანითუჩიას მიწაწოდა. ისიც
გაფეციაკიული შეუღდა ჭამას, ცეცხლის პირას ჩამოეჭდარი. პატა-
რა თავი ჰქონდა გოგონას, სულ პატარა, თეთრი სახე, მთლად
ქორფლით დაფარული, ხეილი, ქერა თმა, ალაგ-ალაგ ქუქუყიანი
წამლის ფერისა, ტანი ძალზე გამხდარი. თეთრი, დაკრებული პე-
რანგი ეცვა, ყვიციფერ ტილოს აზღული და ქვედა-ტანის მაგიერ წი-
თელი ჩოთის რაღაც ნაგლეჯი, რომელიც ტანზე ბაწრითა ჰქონდა
დამაგრებული. ქვედატანიდან გამხმარი, გაძვალტყავიბული ფეხები
ურანდა, გახიხივულ, შიშველ კისრებზე მარღვები თოკეით დასქიპო-
და. შავი ხის კოვონია სქამდა კარკაცს. რომ გაათავა, კასრიდან
წყალი ამოიღო და დალია.

— წიდი დაიძინე! ურბანა ფასქლინამ ქანითუჩიას და თე-
თონ სართავიდი ჩაუღა.

ქანითუჩიამ გამოალო საეკუნათის კარი, სადაც ვაშლს ინახე-
დნენ ხოლმე, გაიძრო ქვედატანი, წამოეგდო ჩალის უხვირო ლეინ-
ზე, წამოიფარა ყვიციელ საბნის ნაგლეჯი და ჩაიძინა.

ფასქლინა ართავიდა და ქანითუჩიებზე ჰფეჭობდა. რაღაც
ეკვით ამოეხებოდა გული. ის გოგო მაროს ბავში იყო, აი „ქერას“
რომ უქანდნენ ხოლმე. მარო, მშენიერი თმა რომა ჰქონდა და ბა-
გე მიხაკეით წითელი, ჯერ მერეკუმე, ჯიამბათისთან შესცდა. ჯიამ-
ბათისთი ჯარისკაცად წაიფიანის და მარო ბატონის საეფარელი გახ-
და, პასპაროსისსო. შემდეგ პასპაროზაც თავი მიინება, თუმცა მარომ
უთხრა; რომ ქანდიდა, ესე იგი მოკლედ—ქანითუჩია შენგანა მყავ-
სო. იმ მარომ სესხაში ერთი თვე გაატარა, მერე მიანება თავი ქა-
ნითუჩიას და წაიდა. ზოგი ამბობდა—კაბუაში წაიფიდაო, ზოგი—
ჩეაბაღში, რომ გარყენლ ეპოვებოდა ჩაეხსო. პასპარემ ბავშვს
უფრო არ ათხოვა და ქანითუჩია ცამჭვანით ოჯახში მოხვდა, ფას-
ქლინასთანა და ქრესტიეცო ცამჭვანთან, და ძა რომ იყო. მაგრამ
ქანითუჩიას თეთრი, ქორფლიანი სახე მელამ თვალწინ უყენებდა

დღდას, აი იმ „ქერას“. და ფასქლინა, ბებერი ქალწული, წითელი,
ბრტყელი ხელები რომა ჰქონდა, ყვიციელი კბილები და ნახშირიფით
შავი თვალები, რომ არ გათხოვდა, რადგან ქრესტიეცო ზნაუტეს არ
აძლედა, შიშის ზარში ჩავარდნიბოდა ხოლმე, როცა მოაფონდებო-
და „ქერა“ მაროს ოინები, სეყარულის ტყელი, და ამიტომ ეხლა
იმის პატარა გოგონას არ ენდობოდა. მეორე დღეს, რომ ჩიქოთო
ალარ დაკარგოდა, ფასქლინამ ქანითუჩიას გოჭი ფეხით წიღზე
მიბაბ, რათა ერთმანეთს არ განშორებოდნენ. ქანითუჩია წინ მი-
დიოდა, გოჭი კუნტრუშით მისდგედა საძიფარზე. მთელი დღე ერ-
თად იყვნენ მინდორში, ერთად ეძებდნენ პირველ ბალახს. ბევრჯერ
წაიფენა ქანითუჩიამ ჩიქოთო ისრთ აღგოლას, სადაც მას ბიაბი
უფრო მოსწონდა, ხან ჩიქოთო გაიწევიდა და წაითრევიდა გოგონას
ამწევიბებულ მინდორისკენ, შუა დღისას ქანითუჩია ერთ ლუქმა
პურს შესქამდა. გაზაფხულის დღებში ასე დაეხეტებოდნენ ერთად
ბინდადელ და მთლოდ სახლში გაიყრებოდნენ, როცა ჩიქოთო ჩაი-
ძინებდა საღორეში და ქანითუჩიაც შესქამდა ცოტაოდენ ვარდ-
კაჭკაჭეს ცეფ წყენს, ტრეცეს ან პურს ქონითა და მიწევიბოდა და-
საძინებლად. თვითონ ფასქლინა სხვა დღეაკაჭკაჭე მაგარი და ტუნ-
წი არ იყო, მაგრამ ხელ-მოკლ იყო და ხორცის ნაჭერს კვირაობით
თუ შესქამდა ხოლმე. ის ხანდისხან მოსთეთრევიდა ქანითუჩიას, მა-
გრამ იმაზე ძლიერ კი არა, როგორც სხვა დღეაკაჭკაჭე სკეინდნენ თა-
ვიანთ ლეიძე შეიღებს.

ზაფხულში ქანითუჩია და ჩიქოთო უფრო დიდხანსა რჩებოდ-
ნენ ერთად. რიჯრზე მიდიოდნენ ლეიღზე ან ნაადრეგ ვაშლის ასა-
კრებდა, ხიდან რომ ცვიოდა ხოლმე. ჩიქოთო წამოიხრდა, ჩასქელ-
და, გალინიერდა. ქანითუჩია კი ისეც ისე გახიხივული და სუსტი
იყო. ხანდისხან ჩიქოთო ძლიერ დარბოდა და პასპარემა ზემე თან
ათრევიდა ქანითუჩიას ყაზა-ყაზა დახებთილ მიწაზე.

უნტ-აფიც. ვლ. ლორთქიფანიძე.
(ვაგრაიკ, ალექსანდრე. მ ნაგა.)

პოდპორ. სამ. ურუშაძე
(დაკრიალა).

— მოიცადე, გენაცვალე, ჩიქოთო, მოიცადე, ჩემო ღამზომო! ეხვეწებოდა ქანითურია, როცა სირბილით ქანკი მივიწვიადა ხოლმე. ჩიქოთო რომ მიძინებდა, იქმე, ხრულში, წამოწვევითა ქანითურიაც. თავის მომხსუვებადა, პარანებდა სიყვარულს, წამოღებდა თავიერ-დასრულყო, ლოცვებ ავარგებებდა, ენა განწარმოდა. მაღლ თოვი კანის აღარ იყო. ჩიქოთო კვირის დღიო შეიქმნა ქანითურისა მხოლოდ გრძელი ტრეტი ეჭრა და დიდ გზაზე ეტრებოდა რომ შეიზავებოდა, ჩიქოთოს ეგერღელ გაავადებდა, რომ არ გეპყრობოდა. ზაფხულში ღამის თორიერ საათზე ბრუნდებოდნენ შინა. ჩიქოთო ნელა მოიდიოდა, ქანითურია კი უფრო ფეხს ფეხარებდა, რადგან სიმშოლასგან კუჭე იწვიადა. ერთხელ ნიკოლა უფსაგირეთის მიწაში მკვანავი (მცენ.) მოიკანა, მაგრამ ის ძლიერ მწიფე იყო და ქურდობაზე ნიკოლამაც კარგად მოათქვამა. ამას გარდა ფსკალინა-საც ჟამინო იმის ქურდობადა. იმანაც ბევრი უფუთუქა ქანითურისას. გოგონამ რომ ჩიქოთო გაიგდო მინდრისკენ, თავსცრემლიანი ჩიქოთო ჩიქოთონა:

— ფსკალინამ ცემით მომკლა, რომ ვიქურდე, ცემით. მაგრამ ჩიქოთომ თავი გააქან-გამაპაჩინა და ზღაპს ძებნა დაწყო. ხაზინას, როცა ქანითურისა პატარა გონებაში რაიმე აზრი დაინახეს, გოგონა ამ აზრს ჩიქოთოს გაუზიარებდა ხოლმე და შინ დაბრუნების დროს ასე მოუყვებოდა:

— აი შინ მივალთ. სალორეში წახვალ. დეიდა ფსკალინა გახვამს გაქმებს, მერე მე მიმცემს წყებს და სულ შეგება, სულ სულ!

დღითი კი:
— აი, თუ არ გაიქცევი და სულ ჩემთან იქნები, სვამათის მთაზე ავიყვან, მღვდელ ოთავიანის ვაშლები რომა დგას და ბეგრ, ბეგრის ვაშლს გაქვებ, მე კი პურსა ვჭამ.

დადგა შერდებოდა. ჩიქოთო ვასტვად ძლიერ, ერთხელ დინგი ამოჭრა ქანითურისა და ძირს დაბოქვა, ქანითურისაც წამოვარდა ზეზე და ქვა ისროლა. ეს იყო ერთ-ერთი იმითი ჩხუბი. ქანითურისა საცემელი უფრო და უფრო აკლდებოდა. ფსკალინა უფრო გულქვად იმკვებდა იმას, რადგან იმ ზაფხულს მოსავალა უკუდი იყო. ამას გარდა უჩინო მებრე ქალწულსა საზინელი ეჭვი დეიდადა, რომ იმის ძმა ქანისკენცო მოიხრიათელ როზელისა მკვარობდა: საკუწრაშიმ გაჭკრა ყველის ორი ნაჭერი და ლორი. პარანობაზეც ქრესტოშის ლილდა *) ოქრის ბეჭედი ეყვანა. იმითომ იყო ფსკალინა გაცუხლებული, იმითომ იზრდებოდა ღვარძლი და სიძვეწე იმეტრებოდა. ის ხან ტრევიზის ეჩხუბებოდა, ხან მებოსტენე ჯიაკიმოსს. ხვედებოდა ქანითურისასაც. ზოლო კვირის მღვდელმა ოთავიანომ ზიარებაზე უარი უთხრა ფსკალინას—აგი ენა გაქვსო.

ყოველდღე წვიმა მოდიოდა და ჩიქოთო და ქანითურია თავსწელით ბრუნდებოდნენ შინა. ქანითურია წამოიფარებოდა გველწითელ ქვიდატანს; პერანგს ფეხებზე ტყაპუნე გაუდიოდა. მოდიოდა და წუწუწუში, გუბე-გუბე, მოიჭარბებდა და ჩიქოთოს ეუბნებოდა:

— გვიქვით, ჩიქოთო, გვიქვით, გენაცვალე, ჩემო ღამზომო, გვიქვით. ცემითა მოდის და ახლდები სულ გამეღუშავ, გვიქვით, შინ ცეცხლს დაგებდება და გავიბეზობთ.

მაგრამ ხშირად ცეცხლი ჩამჭრალი იყო და ქანითურისასაც ისე უნდა დაეძინა თავით-ფეხამდე სველსა, გიორგობისთვეში სოფელში ხმა გაავარდა—ქერა* მართა კახუში გარდაიცვალა სახადითო, წირვის შემდეგ მღვდელმა ეს ამბავი მაგალითად მოიყვანა თავის ქადაგებაში, გააჩილა ქონსეთა-დირაფეველ ფელზე და ნიკოლოზა დი-პეპინო მორა, რომელსაც სინიდიო წმინდა არა ჰქონდა. ქანითურისა კი უთხრა—ღედაშენე გარდაიცვალა; ქანითურისა ეს გატრეზებული მოისმინა, მაგრამ კი ვერა გაიფიქრა.

ამ თვეში ჩიქოთო ისე ჩასტვდა და გვება შეიქმნა, რომ იმი-

*) ვერცხლის ფული—87¹/₂ კ.

სი შორს წაყვანა აღარ შეიძლებოდა. ნელა, დღ-კაცივით დადიოდა ესე. ქანითურია ამაღლ ეძახდა ხოლმე, არ მისცემდა, დარწმუნებულს პირველად, ქანითურია რომ მარტოწვეიდა მთაზე ჩანჩხისას, ასაკრებდა, რკო მოავროვა ტუქში და ჩვარში გახვეული ჩამოტრანა ჩიქოთოს. ვიდრე ჰკვებ წავიდოდა წყლისათვის, ან ქრესტოშისთვის მინდორში სადილო შეიქმნა, ან სხვა რამ საცქვებ წაქსოლიყო, უძველესად ჩიქოთოს დახვადებდა ხოლმე. უყარ რომ დაბრუნდებოდა, მანამ საშარველშია შევიდოდა, კიდრე ჩიქოთოსთან უნდა შეერბინა. ცოტა არ იყოს ეწინააღიდა კი, რომ ჩიქოთო ისე განსხვავდა, ისე განსხვავდა, რომ თვითონ ჩიქოთონი მოსწარდა იმისთან. ერთხელ ქრესტოშისთვის, საღამითო, უკან რომა ბრუნდებოდა, მღვდელს ოთავიანოს, ნიკოლა ფსარეთის და ქრესტოშის მოასწრო. რადგან უნდაც ლაპარაკობდნენ გახვარებული შემდეგ წავიდნენ, ჩიქოთო დათავილიერეს. ისეე ჩააბეს ლაპარაკი. მეორე საღამოზე ქანითოლდნენ ესაბი საბანინო ჩამოვად, ტრევიზის კი ეწევა ჰასპარე მოსის მთაზე რომარია. ენოში, საშარველში აფაქრდნენ. ღუშეში მდორე ცეცხლზე დიდი ქვაბით წყალი სვლდა, რომაზღვე ყველა დიდი ბავები, ჯამები, ტუშები, ძასები. კუთხეში—სასწორი, მაგიდაზე—პატარა და დიდი დანები, ძაბრები. ფსკალინა, ტრევიზა და როზარია თეთრი ფეშტამლებში გამოწყობილიყვნენ ქვიდატანებში აყვილი. საბანინო გაძღვნილი დადიოდა წინ და უყარ. ქანითურია ეფილდურსა შეედადა, კი ევირფერი გიგეო. ბოლოს ჩემდ წასწარულა ტრევიზის:

— რა, რა ამბავი იქნება ამალამა?
— შობაა, ქანითო, და ჩიქოთო უნდა დავეკლით.

ქანითურია ცოტა ტრატმანით წავიდა ენოს კუთხეში, რომ იქედან ეცქრა, ჩიქოთოს როგორ დაჭკავდნენ. საბანინო შუჭე დაინახა, როგორ გამოათრეს ჩიქოთო ენოში, როგორ ეჭრა ის ნიკოლა ფსარეთისა და ქრესტოშის. გაიგონა საშინელი კვიკრილი ჩიქოთოსი, რომელსაც სიკვდილი არ უნდოდა, დაინახა საბანინომ როგორ დაეჭრა დანა ყელში. მოსჭერს თავი, დასდეს დაფის ახალ ფოთლი დაფარულ მაღალზე. ჩიქოთო მერე შუჭე ვასტვებს ასწორეს სასწორზე. გაიგონა მწინაგოა სობარეო, რომ ბეგრის გამოვიდა. ქანითურია ბნელ ენოში იჯდა ისევე, კუთხეში. ქრესტოშისთვის სუ ბიანმა ლამე გადაიწია. ქანითურისა საშარველში დაფუხეს. როზარია და ტრევიზის პატარა ძაბრები დედედო წყლებსთვის და შიგ დაქვილ ბორცსა სტენიდნენ, კვატებს ამზადებდნენ. საბანინო და ქრესტოშის სალორდ სტენიდნენ ნაჭრებს და ქონს აცლიდნენ, ნიკოლა კი ყურს უჯდებდა ქვაბს, სადაც ქონსა ჰყინდენ და აღნიობდნენ. ფსკალინა ღუშელის კუთხეში ტუგაში ჰხრავდა ჩიქოთოს სისლსა. ყველანი მზარულად და გუფაცოცხლო ღუჯავდებდნენ. ფხროდათ, რომ იმდენი ბორცი, ქინი, პარაქა ვიგდა. ცეცხლს, მუშობას ყველა ვაგებებდნენ. ქანითურია კარბები დედა, აველავებს უფერებდა, შიგ კი არ შედიოდა. ფსკალინას რომ მოაგონდა—გოგონა დილდად არაფერი უჭამია და დღესასწაულზე დადგა, აიღო შავი პურის ყუა, დასო ზედ მობარაქულ სისლს ნაჭერი და ქანითურისა მიაწვდა—ჰა, სკაპეო.

მაგრამ ქანითურისა თავი გააქვინა და უარი უთხრა, თუცა სიმშლით გულში უწარდებოდა.

სანგანიძე.

